Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі

РМҚК «Александр Селезнев атындағы Алматы хореографиялық училищесі»

Бекітемін
Директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары
__________ Т.Ж. Карменова
«3» ______ 2024ж.

Пәннің оқу жұмыс бағдарламасы
«Мамандыққа кіріспе»

Мамандық: 02150700 – Хореографиялық өнер
Біліктілігі: 4S02150701 «Балет әртісі»
Білім беру түрі: бастауыш, орта білім беру негізінде күндізгі

Барлық сағат саны: 34 сағат

Құрастырушы: __________Нурмагамбетова М.Ж.

«Жалпы кәсіптік пәндер» бөлімінің отырысында қаралған және ұсынылған
Хаттама № 1 «29» 08 2024 ж.

Бөлім меңгерушісі: _____________ Г.К.Айнегова

Оқу-әдістемелік кеңес отырысында қаралған және қабылданды
Хаттама № 1 «2» 09 2024 ж.

ОӘБ директорының орынбасары_____________ Ш.Т. Унгарбаева

Түсініктеме хат

Пәннің сипаттамасы: бұл пән жалпы кәсіптік пәндер қатарына енгізілген және 1-ші оқу жылында оқытуға арналған. Пәннің рөлі және оның басқа оқу пәндері арасындағы орны шығармашылық, эстетикалық және рухани дамыған тұлғаны қалыптастыратын маңызды білім беру және тәрбиелік міндеттермен анықталады. Пәннің мақсаттары: музыкалық сауаттылыққа үйрету; кәсіби дағдыларды іс жүзінде қолдану үшін теориялық білім алу; бидің теориялық білімдерін меңгеру бейнелі және интеллектуалдық бейнелеуді, перспективаны, қияли ойлауды, спектакльді біртұтас талдауды, кәсіби мақсатқа жетудегі табандылықты, эстетикалық талғамды, стильді дамытады және жетілдіреді. Хореографиялық өнерді меңгеруде бұл пән болашақ балет әртістерін ең заманауи біліммен қаруландырады, өмірдің ең күрделі құбылыстарын түсінуге үйретеді және оларды мамандықтың бар құпияларымен таныстырады.	
Қалыптасатын құзыреттіліктер: курстың соңында білім алушылар классикалық мұра үлгілерін және заманауи балет репертуарын біледі; классикалық балет спектакльдерінің жасалу тарихын және композициялық құрылымын біледі.	
Пререквизиттер: коммуникативті мәдениетті деңгейде жүргізеді; шығармашылық қоғамдастықпен ынтымақтастықта оң қарым-қатынас жасайды, мінез-құлықтың этикалық стандарттарын біледі; ақпарат көздерін өз бетінше пайдалана алады; кәсіби лексиканы қолданады.	
Постреквизиттер: өнердің қоғамдық өмір жүйесіндегі рөлі мен маңызы, классикалық мұра үлгілері мен заманауи балет және театр репертуары туралы түсініктері бар.	
Қажетті оқу құралдары: әдебиет, видео-фотоархивтер.	
Оқытушымен байланыс ақпараты:	
Нурмагамбетова Медина Жабаевна	**Тел.:** +7 702 553 1208
	e-mail: medina.nurmagambetova@bk.ru

Жарты жылдық бойынша сағаттар саны

Пән «Мамандыққа кіріспе»	Жалпы сағат саны	соның ішінде									
		1 оқу жылы		2 оқу жылы		3 оқу жылы		4 оқу жылы		5 оқу жылы	
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*
Мамандыққа кіріспе		17	17								
Пәнді оқыту бойынша барлығы	**34**	**17**	**17**								

Оқу жұмыс бағдарламасының мазмұны

№	Бағдарлама мазмұны (бөлімдер, тақырыптар)	Барлық сағат	Соның ішінде			Білім алушының өздік жұмысы	Білім алушының оқытушымен өздік жұмысы	Сабақ түрі
			Теориялық	Лабораториялық-практикалық	Индивидуалды			
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*			*7*
	Тақырып 1. Билердің нышандық маңызы. Бидің алғашқы формалары. Ырғақты тұрмыстық би түрлері. Бидің анықтамасы. Рәсімдер көркем шығармашылықтың өзіндік үлгісі ретінде. Әдет-ғұрып аясындағы алғашқы адамның қоршаған ортаны тануы, рухани және физикалық тәрбиесі,		1					аралас сабақ

	адамгершілік, діни, эстетикалық сезімдері мен түсініктерінің қалыптасуындағы көркемдік шығармашылығы. Алғашқы адамдардың ерлер және әйелдер биі. Тұрмыстық билер.							
	Тақырып 2. Хореографияның өзіндік ерекшеліктері. Хореографияның суреттеу құралдары. Би және музыка, би және кескіндеменің, мүсіннің өзара байланыстары. Би және пантомима. Бидің түрлері мен жанрлары.		1					аралас сабақ
	Тақырып 3. Балеттің қайнар көзі. «Балет» дегеніміз не? «Балет» тармині. Балеттің өнер ретінде туындауы. Балет хореографиялық өнердің жоғарғы формасы ретінде.		1					аралас сабақ
	Тақырып 4. Франция балетінің пайда болуы. Корольдік би академиясының ашылуы. Қол және аяқтың негізгі ұстанымдарының құрылуы.		1					аралас сабақ
	Тақырып 5. Бишілер. Алғашқы балет орындаушылары. Кәсіби бишілер. Балет әртістері. Балерина. Кордебалет әртісі, корифей, солист, балет театрының премьері, прима балеринасы.		1					аралас сабақ
	Тақырып 6. Балеттің дамуы. Романтикалық балет. Романтикалық балет өкілдері – балетмейстерлер, әртістер. Балет костюмдерінің эволюциясы. Пуанты. Пачка. Колет және т.б.		1					аралас сабақ
	Тақырып 7. Классикалық бидің негізгі мектептері. Кәсіби хореографиялық оқу орындары. Батыс, орыс және қазақ балет мектептерінің пайда болуы.		3					аралас сабақ
	Тақырып 8. Білдектегі және зал ортасындағы экзерсис. Терминология. Білдектегі және зал ортасындағы негізгі қимылдар. Allegro. Саусақ ұшында орындалатын экзерсис.		1					аралас сабақ
	Тақырып 9. Балет мектебіндегі пәндер. Күн тәртібі. Негізгі арнайы пәндер: классикалық, би, халықтық-сахналық би, музыка ырғағымен тәрбиелеу, тарихи-тұрмыстық би, дуэтті-классикалық биі, қазіргі заманғы би.		1					аралас сабақ
	Тақырып 10. Хореографиялық формалар.		1					аралас

	Солист. Вариация. Дуэт. Қолдау. Па-де-де, па-де-труа, па-де-катр және т. б.						сабақ
	Тақырып 11. Балет әлеміндегі мамандықтар. Педагог. Хореограф. Балетмейстер. Балет өнерінің көрнекті педагогтары мен балетмейстерлері.	1					аралас сабақ
	Тақырып 12. Балетті құру. Ұжымдық еңбек. Композитор, либреттошы, хореограф, суретші-декораторлар, костюм жөніндегі суретшілердің, орындаушылардың, сахна қызметкерлерінің бірлескен шығармашылығы.	2					аралас сабақ
	Тақырып 13. Балеттік спектакльді жасаудың сатылары. Театр. Сахна. Шымылдық. Декорациялар (кулисалар, падугалар, артқы жақ). Көрермендер залы (партер, амфитеатр, ложа, бенуар (лож партер деңгейінде), бельэтаж, балкон). Сахна, дыбыс, жарық, декорация, реквизит және бутафориоға жауап беретін қызметкерлер. Режиссердің көмекшісі. Орындаушылар.	2					аралас сабақ
	Тақырып 14. Әлемнің атақты музыкалық театрлары. Ресей, Қазақстан, Франция, Англия, Америка, Италия, Қытай, Жапония, Австралия, Голландия, Германия, Испания музыкалық театрлары. Париж Операсы. "Ла Скала" Театры. Вена Операсы. Мариин театры. Үлкен театр. Ұлыбритания Корольдік балеті. Ағылшын ұлттық балеті. Дат корольдік балеті. Штутгарт балеті. Амерка балет театры. Нью-Йорк сити балеті. Станиславский мен Немирович-Данченко ат. Театр, Михайловский театры, Астана опера, Астана балет, Болат Аюхановтың МАБТ, Абай ат. мемлекеттік академиялық опера және балет театры және т. б.	3					аралас сабақ
	Тақырып 15. Әлемдік балет мұрасы, орындаушылар мен хореографтар. «Тщетная предосторожность», «Сильфида», «Жизель», «Эсмеральда», «Корсар» және т.б.	5					аралас сабақ
	Тақырып 16. Орыс балет театры, орындаушылар мен хореографтар. М. Петипа, А. Горский, М. Фокин, Л.	2					аралас сабақ

	Лавровский, Ю. Григорович, Б. Эйфман балеттері.							
	Тақырып 17. Қазақ балет театры, орындаушылар мен хореографтар. Абай ат. МАОБТ құрылуы. Орыс, кеңестік балет өкілдері. А. Александров, А. Селезнев, А. Чекрыгин, Л. Жуков, Г. Уланова және т.б. Ш. Жиенқұлова, Д. Әбіров, З. Райбаев, Б. Аюханов, С. Көшербаева, М. Тлеубаев, Р. Бапов, Р. Байсейітова, М. Қадырова және т.б.		2					аралас сабақ
	Тақырып 18. Әлемдік балет мұрасы. «Тщетная предосторожность», «Сильфида», «Жизель», «Корсар», «Дочь фараона», «Дон Кихот», «Баядерка», «Спящая красавица», «Щелкунчик», «Лебединое озеро», «Шопениана», «Спартак», «Легенды великой степи», «Туран дала – Кыран дала» балеттері.		5					бақылау сабақ
	БАРЛЫҒЫ	**34**	**34**					

Білімді тексеру және бағалау. Бағалау критерийі «Мамандыққа кіріспе» пәні бойынша аралық аттестация талаптары

Жалпы кәсіптік пәндер бөлімінде (ЖКП) пән бойынша аралық аттестаттауға қойылатын талаптар мен бағалау критерийлері «Хореографиялық өнер» мамандығы, «Балет әртісі» біліктілігі бойынша техникалық және кәсіптік білім берудің үлгілік оқу бағдарламаларының талаптары мен әдістемелік ұсыныстарына сәйкес құрастырылған.
Білім сапасын бақылау оқу бағдарламасына сәйкес жүзеге асырылады. Аралық аттестацияның жоспарын оқытушы зерттелетін материалдың күрделенуіне сәйкес құрастырады.

Пән бойынша білімді тексеру кезінде бағдарлама бойынша сапалы білім ескеріледі. Оқу жылы ішінде оқытушының қалауы бойынша тақырыпты бекіту үшін шығармашылық сабақтар жүргізілуі мүмкін. Әр тақырып бойынша музыка тыңдау, талдау, практикалық жаттығулар жүргізу қажет. Мұғалім оқушылардың назарын бейнелеу құралдарына, шығармалардың бейнелі мазмұнына, музыкалық формасы мен стиліне аударады. Бақылау қорытындылары кезінде музыкалық сауаттылық бойынша сұрақтарға жауаптардың толықтығы мен нақтылығы, жауапты дұрыс және логикалық тұрғыда құрастыра білу, сольфеджио үлгісін айту, ырғақты мысалды қайталай алуы; музыкалық үзіндіге талдау жасау, фактілерді, оқиғаларды, өмірбаяндық материалды және музыкалық шығармаларды

білуі ескеріледі.

Әріптік бағалау жүйесі	Сандық бағалау жүйесі	Пайыздық өлшемі	Дәстүрлі бағалау жүйесі
A	4,0	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
F	0	0-49	Қанағаттанарлықсыз

«5» (90-100%) бағалауға қойылатын талаптар:

1. Теориялық материалды білу, барлық сұрақтарға жауап беру, пән бойынша жоғары үлгерім.
2. Тақырыптарды, ұғымдарды толық ашу, практикалық тапсырмаларды уақытылы тапсыру.
3. Өте жақсы тәртіп.
4. Хореографиялық терминологияны білу;
5. Білім алушының өзіндік жұмысына арналған тапсырмаларды орындау.

«4» (70 -89%) бағалауға қойылатын талаптар:

1. Тақырыптарды толық ашпау, үй тапсырмасын уақытылы тапсыру;
2. Тәртіптің жақсы болуы және сабақтан қалмау;
3. Ауызша жауап беру кезіндегі кішігірім қателердің болуы;
4. Викторинада, талдауда, сынып тапсырмаларын орындауда аздаған қателер мен дәлсіздіктер, практикалық мысалдарды орындауда

қателіктердің болуы.
5. Білім алушының өзіндік жұмысына берілген тапсырмаларды болмашы қателермен орындау.

«3» (50-69%) баға қойылады, егер білім алушы:

1. Жауап беру кезінде тақырыптардың қанағаттанарлық қамтылуы, үй тапсырмасын уақтылы тапсырмау, сабақтан жиі қалу;
2. Ауызша жауап беру кезіндегі қателер;
3. Викторинада, талдауда, сынып тапсырмаларында аздаған қателер мен дәлсіздіктер, ырғақты мысалдарды орындауда қателіктердің болуы;
4. Білім алушының өзіндік жұмысына берілген тапсырмаларды елеулі қателіктермен орындау.

«2» (0-49%) баға қойылады, егер білім алушы:

1. Курс бағдарламасы бойынша оқу материалын меңгермеген.
2. Қорытынды немесе жалпылама жасамайды.
3. Маңызды бөлігін білмейді немесе түсінбейді және оқытылатын пән туралы аз біледі.
4. Жауап бергенде (сұраққа) ол мұғалімнің көмегімен де түзете алмайтын бірнеше өрескел қателіктер жібереді.

Білім алушының жалпы деңгейі	Білім алушының орта деңгейі	Білім алушының жоғары деңгейі
Балет тарихындағы дәуірлердің хронологиясын білу.	Балеттің даму бағытын өзгерткен әр дәуірдің негізгі тенденцияларын білу.	Хореографиядағы бағыттарды, мектептерді және стильдерді ажырата білу.
Балеттанудың негізгі терминологиясын білу.	Хореография саласындағы атақты тұлғалардың шығармашылығын білу.	Балетмейстерлердің авторлық стилін ажырата білу.

Жоспарланған оқу нәтижесін бақылау:

Әр тоқсан соңында (кестеге сәйкес) аралық және қорытынды бақылау (бақылау сабақтары) өткізіледі.
Білім алушылар ағымдағы оқу жылында өткен барлық тақырыптар бойынша қойған сұрақтарға жауап беру керек.

Білім алушының жалпы деңгейі	Білім алушының орта деңгейі	Білім алушының жоғары деңгейі
Тапсырмаларды көркемдеуі, хореографиядағы кезеңдер мен тұлғаларды білу, фронтальдық бақылауда берген жауаптар.	Білім және жауапты өздігінен құрастыра алу, хореографтар мен бишілердің өмірбаянын білу.	Тақырыптар бойынша берілген тапсырмаларды өздігінен орындай алу, қойылымдарды білу.

Негізгі терминологияны, классикалық балеттің даму кезеңдерін білу.	Хореографияның формаларын, классикалық бидің қимылдарын білу.	Музыкалық және хореографиялық үзінділердің әуенін ажырата алу.

Білім алушының оқытушымен өздік жұмысы

БАОӨЖ — білім алушының оқытушымен өздік жұмысы — оқытушының жетекшілігімен өтеді. Негізгі мақсаттардың бірі: сыныптан тыс және үй жұмысын орындау кезінде дамитын дағдыларды болашақ кәсіби қызметте қолдану. Білім алушының өздік жұмысы тақырыпты бекіту мақсатында оқытушымен кеңесуді қамтиды.

БАОӨЖ — оқу үдерісінің келесі тарауларынан тұрады:

1. Білім алушының сабақ барысындағы өздік жұмысы;
2. Білім алушының сабақта тапсырылған үй жұмысын орындуы;
3. Қашықтықтан оқыту технологиясын қолдану арқылы өздік жұмысы.

Білім алушы сұрақ қоя алады. Қосымша тапсырма түрлері: қойылымдардың видеоматериалдарын қарау, балетті музыканы тыңдау, хореографиялық қойылымдарды талдау. Бұл тапсырма түрлері білім алушының білімін кеңейтеді және хореография стильдерін ажырата алуға көмектеседі.

Өздік жұмысқа ұсыныталын тапсырма түрлері:

№	БАӨЖ тапсырмалары	Тексеру түрі
1	Тапсырма 1: Александр Горский туралы видеоны қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=Kxy4EV0ujCo	Сауалнама
2	Тапсырма 2: Михаил Фокин туралы видеоны қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=97NyIJXAFhQ	Сауалнама
3	Тапсырма 3: Вацлав Нижинскийдің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=BcFtIS3sk0c	Сауалнама
4	Тапсырма 4: Бронислава Нижинскийдің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=x9HnAP0vPz0	Сауалнама
5	Тапсырма 5: Джордж Баланчиннің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=b9Z2-0GVvIE	Сауалнама
6	Тапсырма 6: Серж Лифарьдің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=XrO-p4Gs0GU	Сауалнама
7	Тапсырма 7: Ростислав Захаровтың қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=gzom-u4t0Ao	Сауалнама
8	Тапсырма 8: Василиий Вайноненнің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=ClmLxmfID9E	Сауалнама
9	Тапсырма 9: Леонид Лавровскийдің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=kYhT2AsdprI	Сауалнама
10	Тапсырма 10: Леонид Якобсонның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=RT075CcOz9Y	Сауалнама

11	Тапсырма 11: Юрий Григоровичтің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=ZSAGodsCn78	Сауалнама
12	Тапсырма 12: Борис Эйфманның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=fZUVQ-TikTk	Сауалнама
13	Тапсырма 13: Алексей Ратманскийдің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=foUnzoBlV3M	Сауалнама
14	Тапсырма 14: Даурен Абиров туралы бағдарламаны қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=DyHZNgx4MTM	Сауалнама
15	Тапсырма 15: Заурбек Райбаев туралы бағдарламаны қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=Xpd9ea7Zv3s	Сауалнама
16	Тапсырма 16: Булат Аюхановтың қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=YgfJNX1fHtc	Сауалнама
17	Тапсырма 17: Гульжан Туткибаеваның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=BGlaBZ-Y5i0	Сауалнама
18	Тапсырма 18: Марта Грэмнің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=EL5MjhJui_s	Сауалнама
19	Тапсырма 19: Хосе Лимонның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=3otfdJnBZos	Сауалнама
20	Тапсырма 20: Мэрс Каннингемнің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=T2BGabuI-kE	Сауалнама
21	Тапсырма 21: Курт Йосстың қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=QxJsITxObU4	Сауалнама
22	Тапсырма 22: Пина Бауштың қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=LyWBckI0uOQ	Сауалнама
23	Тапсырма 23: Ролан Петидің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=rA0vVpexUWY	Сауалнама
24	Тапсырма 24: Морис Бежардың қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=SS_WJmLGFrA	Сауалнама
25	Тапсырма 25: Фредерик Аштонның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=e15W-6FwEb4	Сауалнама
26	Тапсырма 26: Кеннет Макмилланның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=PvqB1iUVkYk	Сауалнама
27	Тапсырма 27: Джон Кранконың қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=gDohm0FR_0E	Сауалнама
28	Тапсырма 28: Джон Ноймайердің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=NDiHHZV0Yp4	Сауалнама
29	Тапсырма 29: Уильям Форсайттың қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=qsuPesLHmJQ	Сауалнама
30	Тапсырма 30: Иржи Килианның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=a3zOU48wIpw	Сауалнама
31	Тапсырма 31: Матс Эктің қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=sGET5B09Fno	Сауалнама
32	Тапсырма 32: Мэтью Борнның қойылымын қарау және талдау: https://www.youtube.com/watch?v=rQsECoq9XGM	Сауалнама

Әдебиет және оқыту құралдары:

1. Балет: энциклопедия / Гл. ред. Ю. Н. Григорович. — М.: Советская энциклопедия, — 1981. — 623с.
2. Бахрушин Ю. А. История русского балета. — 2-е изд. — М.: Просвещение, — 1973. — 254с.
3. Блазис К. Искусство танца / Классики хореографии. — М.: Искусство, — 1937. — 93–178 с.
4. Блок Л. Д. Классический танец. История и современность. / Вступ. ст. В.М.Гаевского. — М.: Искусство, — 1987. — 556 с.
5. Ванслов В. В. Балеты Григоровича и проблемы хореографии. — М.: Искусство, — 1968. — 223 с.
6. Ванслов В. В. Статьи о балете. Музыкально-эстетические проблемы балета. — Л.: Музыка, — 1980. — 192с.
7. Васильева-Рождественская М. В. Историко-бытовой танец: Учебное пособие - 2-е изд., пересмотр. - М.: Искусство, 1987, 382 с.
8. Гаевский В.М. Дивертисмент. Судьбы классического балета. — М.: Искусство, — 1981. — 383 с.
9. Гаевский В. М. Дом Петипа. — М.: Артист. Режиссер. Театр, 2000. — 432с.
10.Жақыпова Қ. М. Би өнерінің әліппесі. Алматы: — 2005 ж. — 120 бет.
11.Жумасеитова Г. Страницы казахского балета. Астана: Ел-орда, — 2001. — 144 с.
12.Жумасеитова Г. Хореография Казахстана. Период Независимости — Алматы: «Жибек жолы», 2012. — 220 с.
13.Захаров Р. В. Слово о танце. — М.: Молодая гвардия, — 1977. — 160 с.
14. История хореографии Казахстана: Учебник / Авторы: Кишкашбаев Т., Шанкибаева А., Мамбетова Л., Жумасеитова Г., Мусина Ф. — Алматы, Издательство «Маркет», — 2005. — 272 с.
15. Красовская В. М. Западноевропейский балетный театр: Очерки истории: От истоков до середины XVIII века. - М.: Искусство, 1979. — 295 с., 40 л. ил.
16. Красовская В. М. Западноевропейский балетный театр: Очерки истории: Эпоха Новерра. - М.: Искусство, 1981 — 286 с., 32 л. ил.
17. Красовская В. М. Западноевропейский балетный театр: Очерки истории: Преромантизм. - М.: Искусство, 1983. — 431 с., 20 л. ил.
18. Красовская В. М. Западноевропейский балетный театр: Очерки истории: Романтизм. — М.: АРТ СТД РФ, — 1996. — 432 с., ил.
19. Красовская В. М. История русского балета: Учебное пособие. — Л.: Искусство, — 1978. — 321 с., 20 л. ил.
20. Новерр Ж. Ж. Письма о танце и балетах. — Л.: Искусство, — 1965. — 373 с.
21. Сарынова Л. П. Балетное искусство Казахстана. — Алма-Ата, «Наука» Каз.ССР, — 1976. — 176 с.
22. Слонимский Ю. И. Мастера балета. — Л.: Искусство, — 1937. — 286 с.
23. Степь, очарованная танцем…: Эссе и очерки / Под общей редакцией Д. Накипова. Авторы: А. Алишева, Г. Жумасеитова, Н. Ким, Л. Кремер, Ф. Мусина, Л. Николаева, А. Садыкова, Г. Саитова, А. Шанкибаева. — Алматы: СаГА, — 2011 — 284 с.
24. Тарасов Н. И. Классический танец. Школа мужского исполнительства. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Искусство, — 1981. — 479 с.
25. Фокин М. М. Против течения. — 2-е изд., доп. и испр. /Ред. Г. Н. Добровольская. — Л.: Искусство,1981, 510 с.
26. Фридеричиа А. Август Бурнонвиль. — М.: Радуга, — 1983. — 272 с.
27. Худеков С. Н. Всеобщая история танца. — М.: Эксмо, — 2010. — 608 с.
28. Эльяш Н. И. Балет народов СССР. — М.: Знание, — 1977. — 168 с.
29. Эльяш Н. И. Образы танца. — М.: Знание, — 1970. — 239 с.